በርግጥ እምነት ምንድን ነው?

ከተስፋዬ ሮበሌ

ሜሪላንድ በተዘጋጀ ዐውደ ጥናት ላይ የቀረበ ጥናታዊ ጽሑፍ

ኦገስት 7 ቀን 2015 ዓ.ም

መግቢያ

ክርስትና ድሩም ማገሩም እምነት ነው። በእግዚአብሔር ማመን፤ በልጁ በኢየሱስ ክርስቶስ ማመን፤ በመንፈስ ቅዱስ ማመን፣ በሙታን ትንሣኤ ማመን፣ በክርስቶስ ቤዛዊ ግብር ማመን ወዘተረፈ። በአጠቃላይ ክርስትና ዋልታና ማገሩ፣ መሠረቱና ውቅሩ እምነት ነው። የቃሉን ትርጓሜና ዳር ድንበር፣ የመሠረተ ሐሳቡን ስፋትና ጥልቀት እንዲሁም በርእሰ ጉዳዩ ላይ በሚቀርቡ መስመር የሳቱ ትምህርቶችና ልምምዶች ላይ ሒስ መሰንዘር፣ የዚህ ጽሑፍ መነሻም መድረሻም ነው። በአጭሩ ጽሑፉ ትምህርታዊና ዐቅብተ እምነታዊ ተልእኮ በመሰነቅ፣ ቃለ እግዚአብሔርንና ምክንዩን የጕዞ መስመሩ ያረገ ጽሑፍ ነው።

ከቅርብ ዓመታት ወዲህ አንዳንድ የሃይማኖት መምህራን፣ እምነት ለሚለው ቃል የሚሰጡት ትርጓሜ እንዲሁም ለትርጓሜያቸው የቀመሩት ነባቤ ቃል፣ ግዘፍ ነሥቶ ገቢራዊ እንዲሆን የሚያደርጓቸው ጥረቶች፣ ክርስቲያናዊ ያለመሆናቸው ብቻ ሳይሆን፣ በቤተ ክርስቲያን ውስጥ እጅግ ብዙ ዝርክርክ ነገር እንዲፈጠር ምክንያት ሆኗል የሚል እምነት አለኝ። ጌታን እንደ ግል አዳኜ አድርጌ ከተቀበልሁበት ዘመን ጀምሮ፣ ቤተ ክርስቲያን በብዙ እንግዳ ደራሽ ትምህርቶች ስትናጥ፣ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ላልሆኑ ልምምዶች ሰለባ ስንሆን አይቻለሁ። ነገር ግን የእምነት እንቅስቃሴ እንደሚባለው ወልካፋ ትምህርት በቤተ ክርስቲያንን ያስነወረ፣ ከፍተኛም ውድመት ያመጣ ስሑት አስተምህሮ ያለ አይመስለኝም። “በዚህ ትምህርት የተነካካው ማነው?” ከሚለው ምርመራ ይልቅ፣ “ያልተነካካው ማነው?” የሚለው ጥረት ከብዙ አንጻር ድካምን የሚቀንስ ይመስለኛል። ከሊቅ እስከ ደቂቅ፣ በማወቅም ሆነ ባለማወቅ ለትምህርቱ ሎሌ አድሯል። ይህ አነጋገሬ እውነት ከሆነ፣ ይህ ጽሑፍ እንዲሁም ወንድም ምኒልክ አስፋው የሚያቀርበው ትምህርት እጅግ ወሳኝ ነው። ወገኖቼ ሆይ፣ ዐውደ ጥናቱን ከሙሉ ልብ እንድትከታተሉ በጌታ ፍቅር እጠይቃለሁ። ሚዛናዊናት የጐደለው ነገር ካለ እንደ ብርሃን ልጆች በግልጽነት እንወያይ። ጥያቄ የፈጠረባችሁ ነገር ካለ ያለንዳች ማቅማማት ለውይይት አቅርቡት። የዐውደ ጥናቱ ዐላማም ሆነ ግብ እኛን ወደ ቃሉ ማዕከላዊነት በመሳብ አምላካችን እግዚአብሔርን ማክበር ነውና።

ሰንበት ትምህርት ቤት ውሎ የመጣ ወጣት እናቱ፣ “ልጄ ዛሬ ምን ተማራችሁ” ብላ ስትጠይቀው፣ “ስለ እምነት፤ ዛሬ የተማርነው ስለ እምነት ነው” ይላታል። “ስለ እምነት ምን ተማራችሁ”፣ “እምነት እንደማይሆን የተረጋገጠን ነገር ፈጽሞ ጨልጦ ማመን ማለት ነው፤ እንዲያውም ትክክል እንዳልሆነ የተረጋገጠውን ይህ ዐይነቱን ነገር ፍርጥም ብሎ ያለማመን ጥርጣሬና ምንታዌ ነው” እንዳለ አንብቢያለሁ—ግነትና ድምቀት መጨመሬን ግን አልክድም። በተመሳሳይ መልኩ፣ አንድ የወጣት መሪ፣ “እኔ እግዚአብሔር ብሆን ኖሮ ነገሮችን ሁሉ ፍጹም ግልጽ በማድረግ፣ እምነት በሕይወታችን ውስጥ አንዳችም ፋይዳ እንዳይኖረው አደርግ ነበር” ማለቱ ትዝ ይለኛል። አንድ የእምነት እንቅስቃሴ መምህር ደግሞ፣ እምነት የሚለውን ቃል የተረጎመው በሚከተለው

መልክ ነው፣ “እምነት ማለት ጉዳዩ በቅዱሳት መጻሕፍት ውስጥ ተጠቅሶ ባይገኝ ኖሮ፣ ቀልቡን ያልሳተ ጤናማ ሰው ሊሆን ይችላል ብሎ በጭራሽ የማይቀበለውን ነገር አምኖ መገኘት ነው”፡፡

በዚህ አካባቢ የሚኖሩ፣ “እኔ የእምነት እንቅስቃሴ መምህር ነኝ”[1]፣ “እኔ የብልጽግና ወንጌል ሰባኪ ነኝ”[2] እያሉ በግልጽ የሚናገሩ አንድ ኢትዮጵያዊ ሰባኪ፣ “ራይዝ ኤንድ ሻይን” በተባለ ቶክ ሾ ላይ ቀርበው እንዲህ ብለዋል፣ “ፋክትና ሪያሊቲ የተለያዩ ነገሮች ናቸው፡፡ መጽሐፍ ቅዱስ የሚናገረው ትምህርት ሁሉ ሪያሊቲ ነው፡፡ ኢየሱስ የኢያኢሮስን ሴት ልጅ ከሞት ሲያስነሣ፣ ተኝታለች ነው ያለው፤ ይህም ኢየሱስ ሞታለች የሚለውን ክዶታል፡፡ ተኝታለች ብሎ በመናገሩ ሪያሊቲውን ስለካደ ልጅቱ አልሞተችም፤ ነገር ግን ተኝታለች፡፡ ስለዚህ ኢየሱስ የሞተውን ሰው ሳይሆን ያስነሣው ያንቀላፋውን ሰው ነው”[3]፡፡

እስካሁን ያየናቸው የእምነት ትንታኔዎች ትክክል ከሆኑ፣ እምነት እውር ድንብሩ የወጣ፣ ደመናፍሳውያኑ እንስሳት እንጂ አእምሮ የተቸረው ፍጥረት የማይቀበለው የወይዛዝርት ዋዛ ፈዛዛ ነው፡፡ አእምሮ ያለው ፍጥረት አእምሮ ቢስ ለመሆን ሲዳዳ፣ በምክንያትነት የሚያቀርበው ሰበብ (ተገን) ነው ማለት ነው፡፡ በርግጥ እምነት ማለት እነዚህ ሰዎች ያሉት ነገር ከሆነ፣ እምነት አሻሚ እንዲያውም ከምክንዩ ጋር ተጻራሪ የሆኑ ነገሮችን ለመቀበል በምክንያትነት የምናጣቅሰው የጥንቈላ ብትር ነው ማለት ነው፡፡ ስለዚህ አንድ ነገር እምነት ፈለገ ማለት ነገሩ አሻሚ ነው ወይም ነገሩን ለመቀበል አንዳችም እእምሮአዊ ማስረጃ የለም ማለት ነው፡፡

ይህ ጽሑፍ በሁለት መሠረታውያን ነገሮችን ይመረምራል:—

1. እምነት ማለት ምን ማለት ነው?
2. የእምነት እንቅስቃሴ አስተምህሮ ስለ እምነት የሚሰጠው ትንታኔ በቅዱሳት መጻሕፍት ሲፈተሽ በርክጥ ርቱዕ (ትክክለኛ) አስተምህሮ ነውን?

እምነት በፍልስፍና አስተምህሮ ውስጥ

እምነት ስለሚባለው ስለዚህ ወሳኝ ቃል፣ ብሉያትና ሐዲሳት የሚሰጡት ትርጓሜና ትንታኔ ምንድን ነው? ይህ የቅዱሳት መጻሕፍት አስተምህሮ ከሌላው የትምህርት ዘርፍ በተለይ ደግሞ በሥነ ዕውቀት ውስጥ ከሚቀርበው ትንተና ጋር ግጣሙ ምንድን ነው? በሌላ አነጋገር የነገረ መለኮቱ ትንተና ከፍልስፍናውና ከሳይንሱ ፅንሰ ሐሳብ የተለየ ነውን?

---

[1] Hailu Yohannes, Birth Right #1-#4 http://www.hailu.hyfm.org/Videos16.htm

[2] ዝኒ ከማሁ፡፡

[3] ግለሰቡ ይህን ምላሽ የሰጡት፣ “እምነት ሪያሊትን መካድ ነውን?”፣ “አሞኝ አላመመኝም ማለት ግብዝነት አይደለምን?” ለሚሉት ጥያቄዎች በሰጡት ምላሽ ነው፡፡ ግለሰቡ “ፋክት” እና “ሪያሊቲ” የሚሉት ቃላት ምን ሐሳብ እንደ ወከሉ ማብራሪያ አልሰጡም፡፡ ነገር ግን አንድ አስገራሚ ነገር በዚህ ንግግር ውስጥ መዋስተዋል ይቻላል፡፡ ይኸውም ግለሰቡ፣ “መጽሐፍ ቅዱስ የሚናገረው ትምህርት ሁሉ ሪያሊቲ ነው”፡፡ ካሉ በኋላ፣ “ኢየሱስ ሪያሊቲውን ክዷል” ብለዋል፡፡ ምን ማለታቸው ነው? መጽሐፍ ቅዱስ ሪያሊቲ ከሆነ፣ ኢየሱስ እንዴት መጽሐፍ ቅዱስን ይክዳል? ኋላ “እውነት ምንድን ነው?” በሚለው ርእሰ ጉዳይ ላይ አጭር ዳሰሳ እናደርጋለን፤ ከዚህ ትንታኔ የምንማረው ነገር ሪያሊትን መካድ “እምነት” ለሚለው ቃል የሚቀርብለት ትርጓሜ ሳይሆን፣ “ውሸት” የሚለውን ቃል የሚወክለው ፅንሰ ሐሳብ ነው፡፡ ከዚህ አንጻር ሲታይ እንደ ግለሰቡ ትምህርት፣ “እምነት” ማለት “ሐሰትን መናገር” ማለት ነው፡፡ በርግጥ ኢየሱስ አልሞተችም ያለው እውነታውን ለመካድ ነውን? በቅዱሳት መጻሕፍት ሞት በእንቅልፍ የተመሰለበት ምክንያት “ሪያሊቲውን ለመካድ” ተብሎ ነውን? “ኢየሱስ ያስነሣው የሞተውን ሰው ሳይሆን ያንቀላፋውን ሰው ነው” የሚለው ንግግራቸው ጥሬ ውሸት አይደለምን?

ሰው ሁሉ እምነት አለው። ለሃይማኖቱ የተሰየፈውን ሰማዕት ጨምሮ፣ በህልዎተ እግዚአብሔር አላምንም እስከሚለው ግራጫ ከሐዲ ደረስ፣ በእምነት ውሎ ያድራል። ለዚህም ነው እምነት የነገረ መለኮት ርእሰ ጉዳይ ብቻ ሳይሆን፣ የፍልስፍናና የሳይንስ ጭብጥ ነው የሚባለው። ሱባኤ ለገቡ መነኮሳት ብቻ ሳይሆን፣ ጉባኤ ለተቀመጡም ሊቃውንት ትልቅ የውይይት ጀንዳ ነው። ይህ እውነት ከሆነ ደግሞ እምነት የሃይማኖተኞች ግብር ብቻ ሳይሆን፣ የኢአማንያንም የህልውና ማዕከል ነው።

ይህ ምን ያህል ትክክል ነው የሚለውን ጉዳይ በአጭሩ ላስረዳ። የፍልስፍና ዘርፍ በሆነው በሥነ ዕወቀት ትምህርት (epistemology)፣ አንድ ሰው በአንድ ጉዳይ ላይ ዕውቀት አለው የሚባለው፣ ግለሰቡ ያውቀዋል የተባለው ጉዳይ:— (1) እውነት ሲሆን፣ (2) ነገሩን ሲያምነው እንዲሁም (3) ማረጋገጫ ሲያቀርብለት ነው[4]። ይህ በፍልስፍናው ዓለም፣ "ሥሉሳዊ የዕውቀት ነባቤ ቃል" ("tripartite theory of knowledge") በመባል ይታወቃል። የታጨቀ ሐሳብ ስለሆነ እንዳፍታታው ይፈቀድልኝ።

በቅድሚያ የእውነትን መስፈርት እንመልከት። ዕውቀትን ገንዘብ ለማድረግ እውነት ወሳኝ ጉዳይ ነው። እውነት ባልዋለበት ሜዳ ዕውቀት በፍጹም ሊገኝ አይችልም። አንድ ሰው፣ "የኢትዮጵያ ንጉሠ ነገሥት ቀዳማዊ ኀይለ ሥላሴ የተገደሉት በ1969 ዓ.ም ነው" ቢል፣ ኋላ ግን በ1966 ዓ.ም እንደ ተገደሉ ከታሪክ መዛግብት ቢረዳ፣ ግለሰቡ ንጉሡ ቀድሞ የተገደሉበትን ዘመን ***ያውቅ*** ነበር ማለት ይቻልም። የማያውቅ ከሆነ ደግሞ፣ ዕውቀት አለው ሊባል አይችልም። ይህ ዕውቀት እውነትን ማዕከል እንደሚያደርግ የሚያስገነዝብ ነው። አንድ ሰው፣ "ጨረቃ የተፈጠረችው ከአይብ ነው" የሚለውን ሐሰብ ለማስረዳት ትልቅ ጥራዝ ያለው መጽሐፍ ቢጽፍ፣ ይህን ድርሳን እንደ ዕውቀት መድብል ልንመለከተው አንችልም። የመጽሐፉ ግዙፍነት እውነተኝነቱን ሳይሆን፣ ዘብዛባነቱን የሚያሳይ ነውና። ምክንያቱም ጨረቃ ከአይብ ስላልተሠራችማ። ከዚህ የምንማረው ቁም ነገር እውነት የዕውቀት ማዕከል መሆኑን ነው።

የዕውቀት ሌላው መስፈርት ደግሞ ***እምነት***[5] ነው። ዕውቀት እውነትን ብቻ ሳይሆን እምነትንም የግድ ይፈልጋል። አንድ ሰው 5+3=7 መሆኑን ዐውቆ ነገር ግን ባያምነው ዕወቀት አለው ልንለው አንችልም። ይህ ሰው "አምስት ከሦስት ጋር ሲደመር ውጤቱ ስንት ነው" የሚለው ጥያቄ ቀርቦለት "7 መሆኑን ስለማላምን 5 ነው" ቢል፣ ወይም ከ7 የተለየ ማናቸውንም ዐይነት መልሶች ቢሰጥ፣ ግለሰቡ ስሌቱን ያውቀዋል ማለት አይቻልም። አንድ ሰው "በማቅዝቀዣው ውስጥ ወተት እንዳለ ዐውቃለሁ፤ ነገር ወተት መኖሩን አላምንም" ቢል በአነጋገሩ መደነቃችን አይቀርም። "መኪና ሰውን ድጦ እንደሚጐዳ ወይም እንደሚገድል ዐውቃለሁ፣ ነገር ግን ይህን

---

[4] እንደ ጉርጉሮሳውያኑ የዘመን አቈጣጠር እስከ 1963 ዓ.ም ድረስ ዕውቀት ማለት ***የተረጋገጠ፣ እውነታኛ እምነት*** ነው የሚለውን አስተምህሮ የተገዳደረ አንዳችም ምሁር የለም። በ1963 ዓ.ም ላይ ኤድመንድ ጊደር (Edmund L. Gettier) የተባለ አሜሪካዊ ፈላስፋ ሦስት ገጽ ባለው መጣጥፍ፣ ከዘመነ አፍላጦን ጀምሮ እስከ በ1963 ዓ.ም ደርስ ይሠራበት የነበረውን ንድፈ ሐሳብ ክፉኛ ተገዳድሯል። ይህ የጊደር ጽሑፍ ዕውቀት እነዚህን ሦስት መሠረታውያን ነጥቦች ብቻ ነው ወይስ ሌላም ተጨማሪ ግብኣት ይፈልጋል፣ የሚለውን ጉዳይ ለክርክር ያቀረበ እንጂ፣ እነዚህ ሦስት መሠረታውያን ግባቶች አያስፈልጉም እንዳላለ ልብ ይሏል።

[5] እምነት የሚለው ቃል ሃይማኖታዊ ለዛ ያለው ሲሆን፣ በፍልስፍና ግን ይኸው ፅንሰ ሐሳብ በእንግሊዝኛ ይሉታል። ኋላ እምነት ማለት ምን ማለት ነው በሚል ርእስ ሥር በምናቀርበው ትንተና የፍልስፍናውና የነገረ መለኮቱ አጠቃቀም አንዳችም ልዩነት እንደሌላው (ቢያንስ መሠረታዊ በሆነ ደረጃ) ለማሳየት እሞክራለሁ።

በጭራሽ አላምንም" ቢለን፣ የሐኪም ርዳታ የሚያስፈልገው ወፈፌ አርገን ነው የምንቈጥረው፡፡ ሰው የሚያውቀውን ነገር ያምነዋልና፤ ካላመነው አለወቀውም ማለት ነው፡፡ የዕውቀት ሌላው መስፈርት እምነት ነው የሚባለው ለዚህ ነው፡፡

የዕውቀት ሦስተኛው መስፈርት ***ማስረጃ*** ነው፡፡ ዕውቀት እውነትንና እምነትን ብቻ ሳይሆን ማስረጃንም ይፈልጋል፡፡ ማስረጃ ያልታከለበት ዕውቀት፣ ግምት እንጂ ዕውቀት አይደለም፡፡ ቍም ነገሩን እንዲያዋዛልኝ አንድ ምሳሌ ልጠቀም፡፡ በ1500 ሩጫ ከገለቴ ቡርቃ ይልቅ፣ ገንዘቤ ዲባባ ክብረ ወሰን ትሰብራለች የሚል አቋም ብይዝ፣ ይህን አቋም የያዝሁት ግን በገንዘቤ ዲባባ መልከ ቀናነት ተማሪኬ ቢሆን፡፡ እንደ ተናገርሁት የማታ ማታ ገንዘቤ ክብረ ወሰን ብትሰብር፣ "ተስፋዬ ስለዘገንዘቤ የክብረ ወሰን ማሻሻል የሰጠው አስተየየት ዕውቀትን ማዕከል ያደረገ ነው" ማለት አይቻልም፡፡ ትክክለኝነቴ በአቦ ሰጥ የተገኘ እንጂ፣ ዕውቀትን የተደገፈ አይደለም፡፡ ምክንያቱም የልጅቱ ቍንጅና ከሩጫ ችሎታዋ ጋር በተለይም ክብረ ወሰን ከመስበሯ ጋር በአገርም ሆነ በዘመድ አይገናኝም፡፡ ስለዚህ የግምቴ ትክክልኝነት በአጋጣሚ የሆነ እንጂ፣ በዕውቀት ላይ የተመሠረተ አይደለም፡፡ ስለዚህ የነገሩ ዕውነት መሆን ዕድል እንጂ ዕወቀት አይደለም፡፡ ይህ ደግሞ ዕውቀት ማስረጃን እንደሚፈልግ ያስተምራል፡፡

ከዚህ አጭር ትንታኔ የምንማረው ቍም ነገር፣ ዕወቀት ሦስት መሠረታውያን አዕማዶች ላይ የተመሠረተ ጕዳይ መሆኑን ነው፡፡ ይኸውም ***እውነት፣ እምነትና ማስረጃ*** ናቸው፡፡ ለዚህ ነው እነዚህን የዕውቀት ግብኣቶች፣ "*ሥሉሳዊ የዕውቀት ነባቤ ቃል*" ("tripartite theory of knowledge") በመባል ይጠራናቸው፡፡

ይህ ደግሞ እምነት የነገረ መለኮት ርእሰ ጕዳይ ብቻ ሳይሆን፣ የዕውቀት ዘርፍ ለሆኑ ለየትኛውም የትምህርት ዘርፎች፣ ወሳኝ ጕዳይ መሆኑን የሚያስረዳ ነው፡፡ በእምነት የምንኖረው እኛ ሰማያውያኑ ብቻ ሳንሆን፣ ምድራውያኑም ጭምር ናቸው፡፡ በእምነት የማይኖሩት ደመ ነፍሳውያኑ እንስሳትና ቀልቡን የሳተ ወፈፌ ብቻ ነው፡፡ በአጠቃላይ ያለ እምነት አንዳችም ንድፈ ሐሳብ፣ አንዳችም ዕውቀት፣ አንዳችም እውነት በአጠቃላይ አንዳችም ሕይወት የለም፡፡ ዕውቀት ያለ እውነት፣ እምነትና ማስረጃ መቆም እንዳማይችለው ሁሉ እምነትም ያለመረጃና ያለእውነት በፍጹም እውን ሊሆን አይችልም፡፡ በሊቃውንቱ ጕራ፣ "የሰው ልጅ ሁሉ አማኒ ነው" የሚባለው በዚህ ምክንያት ነው፡፡

"እውነት ምንድን ነው?" የሚለው ጭብጥ፣ ኋላ ለውይይታችን እጅግ ስለሚጠቅመን "በነካ እጃችን" የእውነትንም ትንታኔ በአጭሩ ተመልክተን እንለፍ፡፡

እንግዲያው እውነት ምንድን ነው?

እውነት፣ እምነትና ማስረጃ የዕውቀት ወሳኝ ግብኣቶች እንደ ሆኑ ተመልክተናል፡፡ አንድ ሰው በአንድ ጕዳይ ላይ ዕውቀት አለኝ የሚለው፣ እነዚህ ሦስት መሠረታውያን ንጥረ ነገሮች ተሟልተው ሲገኙ ብቻ ነው፡፡ አልያ ግን ግለሰቡ ዕውቀት አለኝ ስላለ ዕውቀት አለው ማለት አይቻልም፡፡ እንግዲያው እውነት ራሱ ምንድን ነው?

እውነት ምንድን ነው ለሚለው ጕዳይ ሦስት መሠረታውያን ነባቤ ቃላት (አመለካከቶች) አሉ፡፡ **አንደኛው፣** ዝምደታዊ/ጕድኝታዊ የእውነት ንድፍ ሐሳብ (Correspondence Theory of Truth) የሚባለው ነው፡፡ እንደ ጕድኝታዊ የእውነት ንድፈ ሐሳብ፣ አንድ ነገር እውነት ነው ሊባል የሚችለው ዐረፍተ ነገሩ ከገሐዱ ዓለም (reality) ጋር

ጥምረት ወይም ጉደኝት ፈጥሮ (correspond) ሲገኝ ነው። ነገሩን ግልጽ ለማድረግ መብራራት ያለባቸው ቍልፍ ወይም ሐሳቦች አሉ፤ ይኸውም:—

1) እውነት ተሸካሚ (Truth-bearer)

እውነት ተሸካሚ የሚባለው የእውነት ፋይዳው (truth value) እውነት አልያም ሐሰብ የሆነ ዐረፍተ ነገር ብቻ ነው[6]። "ሁለትና ሁለት ድምሩ አራት ነው" ወይም "ሣር አረንጓዴ ተክል ነው" የሚሉ ዐረፍተ ነገሮች እውነት ተሸካሜ ይባላሉ።

2) እውነት ፈጣሪ (Truth-maker)

እውነት ፈጣሪ የምንለው እውነት ተሸካሚውን እውነት እንዲሆን ያደረገው ነገር ማለት ነው። "ሣር አረንጓዴ ተክል ነው" የሚለው ዐረፍተ ነገር እውነት ሊሆን የሚችለው በገሐዱ ዓለም (reality) ሣር ያደረንጓዴ ቀለም ይዞ ሲገኝ ብቻ ነው። አንድ ሰው ሣር አረንጓዴ ቀለም እንዳለው ማወቁም ሆነ ያለማወቁ የእውነት ፋይዳውን ቅንጣት ታህል አይቀይረውም (ለምሳሌ ግለሰቡ ዐይነ ስውር ወይም ዐይናማ መሆኑ ዐረፍተ ነገሩ እውነት አይለም እንድንል አያደርገንም)።

3) ጉድኝታዊ መስተጋብር (Correspondence relation)

በእውነት ተሸካሚውና በእውነታው ፈጣሪው መካከል ያለው ግንኙነት ጉድኝታዊ መስተጋብር ይባላል። አንድ ነገር ከሌላው ነገር ይበልጣል ወይም ያንሳል ለማለት ማነጻጸሪያ ወይም ማገናዘቢያ ያስፈልጋል። በምን መስፈርት አነጻጽረነው ነው ይበልጣል ያንሳል፣ ረጅም ነው ቀጭን ነው ወዘተ የምንለው የሚለው ጉዳይ ወሳኝ ነው።

በዚህ መልክ ስንመለከተው ጉድኝታዊ የእውነት ንድፈ ሐሳብ እውነት ተሸካሚውን ከእውነት ፈጣሪው ጋር የሚያነጻጽር ንድፈ ሐሳብ ነው።

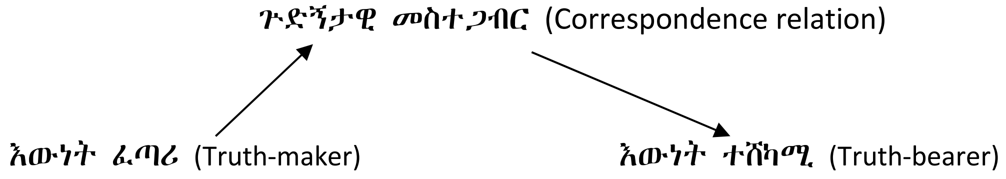

"እኔ የአሸናፊ የሥጋ ወንድም ነኝ" ብል፣ ይህ ንግግሬ እውነት ሊሆን የሚችለው አሸናፊ የተባለው ግለሰብ ከእኔ እናት ወይም ከእኔ አባት (ወይም ከሁለቱም) መወለድ ሲችል ብቻ ነው። ይህ ደግሞ እውነት ተሸካሚ የሆነው ዐረፍተ ነገር እውነት ፈጣሪ ከሆነው ከገሐዱ ዓለም ጋር ተነጻጽሮ መሳ ለመሳ ሆኖ ሲገኝ (ትክክለኛ ጉድኝት ሲፈጥር) እውነት ነው ይባላል።

ሁለተኛው፣ ቅንብራዊ የእውነት ንድፈ ሐሳብ (The Coherence Theory of Truth) በመባል የሚታወቀው ነው። በዚህ ንድፈ ሐሳብ መሠረት አንድ ነገር እውነት ነው የሚባለው እውነት ተሸካሚው ከገሐዱ ዓለም ጋር ጥምረት መፍጠሩ ሳይሆን፣ በግለሰቡ መረጃ ድር ውስጥ አንዱ መረጃ ከላላው መረጃ ጋር መቀናበሩ ነው። በዚህ

[6] አስተያየት፣ ጥያቄ፣ አመለካከት፣ ፍላጎት ወዘተ የእውነት ፋይዳቸው እውነት ወይም ሐሰት መሆን ስለማይችሉ በሥነ በፍልስፍናው ዓለም ዐረፍተ ነገር አይባሉም።

ዐይነቱ አስተሳሰብ ውስጥ ያለን ሰው ከራሱ ውጪ በሆነ መረጃ የሚያምነውን ትክክለኛነትና ስሕተት ማስረዳት አይቻልም። ይህ ደግሞ እውነትን ኅሊናዊ ስለሚያደርገው፣ ማንም የእኔ እውነት ነው፣ የአንተ ደግሞ ሐሰት ነው ማለት አይችልም።

ሦስተኛው፣ ገቢራዊ የእውነት ንድፈ ሐሳብ (Pragmatic Theory of Truth) የሚባለው ነው። እንደዚህ ንድፈ ሐሳብ ደግሞ አንድ ነገር እውነት ነው የሚባለው ጉዳዩ ጠቃሚ ሆኖ ወይም አዋጪ ሆኖ ሲገኝ ብቻ ነው[7]። ከታች ያየናቸው ሁለቱ ንድፈ ሐሳቦች (ቅንብራዊ እንዲሁም ገቢራዊ የእውነት ንድፈ ሐሳብ) ለአንጻራዊነት መቀፍቀፍ ትልቅ ሚና ተጫውቶአል። ምክንያቱም ለአንድ ሰው ጠቃሚ ወይም አዋጪ የሆነው ነገር ለሌላው ሰው እንደዚያ ላይሆን ይችላልና።

እኔ እስከማውቀው ድረስ ሁሉም ክርስቲያኖች ጉድኝታዊ መስተጋብርን ይቀበላሉ። በአንጻሩ ከዚህ ውጪ ያሉትንም ማናቸውንም የእውነት ንደፈ ሐሳቦች ይቃወማሉ። አንድ ሰው ጉድኝታዊ የእውነት ንድፈ ሐሳብን ክዶ፣ "ክርስቶስ ወደ አብ የሚያደርስ ብቸኛ መንገድ ነው፤ ማንኛውም ሰው ድነትን ለማግኘት ክርስቶስ ኢየሱስን እንደ ግል አዳኙ አድርጎ ሊያመን የገባዋል" እንዴት ማለት እንደሚችል አይገባኝም።

እስካሁን የተነጋገርንበትን ሐሳብ ሰብሰብ እናድርገው። *ዕወቀት ሦስት መሠረታውያን አዕማዶች ላይ የተመሠረተ ነው። እነርሱም **እውነት፣ እምነትና ማስረጃ** ናቸው። ዕውቀት ያለ እውነት፣ እምነትና ማስረጃ መቆም እንዳማይችለው ሁሉ እምነትም ያለመረጃና እውነት በፍጹም እውን ሊሆን አይችልም። እውነት ማለት ደግሞ እንደ ገሐዱ ዓለም የሆነ ነገር ወይም አነጋገር ወይም ዐዋጅ ማለት ነው።*

እምነት በቅዱሳት መጻሕፍትና በደርዛዌ ነገረ መለኮት

በቅድሚያ እምነት በቅዱሳት መጻሕፍት ውስጥ ምን ዐይነት ሐሳብ እንደሚወክል እንመልከት። በመቀጠል ነገረ መለኮታውያን፣ አንኳር አንኳር የሚባሉትን መረጃዎች በማሰባጠር እምነት የሚለውን ቃል እንዴት እንደ ተነተኑት እንመለከታለን።

የብሉይና የሐዲስ ኪዳን መጻሕፍት የእምነትን ማንነትና ጠባይ የተነተኑልን በቀጥታ ሳይሆን በምሳሌ ነው። ይህን ገለጻ ተከትለን ስንሄድ ስለእምነት ዐራት ዐበይት ፅንሰ ሐሳቦችን እናገኛለን።

አንደኛው እምነት አለመናወጥን፣ አለመበገርን፣ አለመፈታትን ያመለክታል። በዚህ አገባቡ በአምላክ ጫንቃ ላይ ተደላድሎ መቀመጥን (ኢሳ. 60÷4)፣ እንደ ችንካር መተከልን (ኢሳ. 22÷23)፣ ጽኑ ስፍራ መያዝንና (1ሳሙ 2÷35፤ 1ነገ. 11÷38)፣ ታምኖ መጽናትን(ኢሳ. 7÷9) ይገልጻል። በብሉይ ኪዳን ቃሉ የእግዚአብሔርን ጽኑነት ይኸውም እንደ ቃሉ የሚገኝ አምላክ መሆኑን ለመግለጽ የገባበት ጊዜም አለ (ኢሳ. 49÷7፤ ኤር 42÷5)። በዘዳግም 7÷9 ላይ እንዲህ የሚል ቃል ተጽፎ እናገኛለን:— "አምላክህ እግዚአብሔር…የታመነ አምላክ እንደ ሆነ ዕወቅ"። ይህ እግዚአብሔር አባያ (ዋሾ) እንዳልሆነ ይልቁንም በነገር ሁሉ እሙን መሆኑን የሚያስረዳ ነው። እርሱ የተናገረውን ቃል አጥፎ ወይም የገባውን ኪዳን ሽሮ አያውቅም። በተናገረው ቃል ታምኖ፣ በገባውም ኪዳን ጸንቶ የሚኖር ጌታ ነው። በአንጻሩም በእርሱ የታመኑትን፣ ሁለንተናቸውን በእርሱ ላይ የጣሉትን፣ ወደ እርሱም የሸሹትን አሳፍሮ አያውቅም (መዝ. 31÷5-6)።

[7] A belief P is true if and only if P works or is useful to have.

ሁለተኛው እምነት ፍጹም መታመንን የሚያመለክት ነው፡፡ ሰው ሊታመን የሚገባው ጽኑ፣ ጥብቅ እንዲሁም ዘላለማዊ በሆነ ነገር ነው፡፡ ድጥ በሆነ፣ አንሸራቶ በሚፈጠፍጥ ለመታመን የሚሞክር ማን ሰው የለም፡፡ እግዚአብሔር ታሪክ አለው፤ ዝናም አለው፡፡ ይህም ታሪኩ አይለወጤነቱ ነው፣ እኔ እግዚአብሔር አልለወጥም፤ "እናንተ የያዕቆብ ልጆች ሆይ ስለዚህ የጠፋችሁ አይደላችሁም" (ሚልክያስ 3÷6)፡፡ ***ርዳታም ሆነ*** ምሕረት ፈልገው ወደ እርሱ የሚመጡትን ሜዳ ላይ ጥሎ አያውቅም (መዝሙር 92÷2)፡፡ አብርሃም በእግዚአብሔር ያመነው (ዘፍጥረት 15÷6) ዘሮቹም በእግዚአብሔር እንዲያምኑ (ዘፀአት 4÷5-31) የታዘዙት መታመን የሚችል አምላክ በመኖሩ ነው፡፡ እግዚአብሔር ታማኝነቱን በየተለያዩ ጊዜዎች አሳይቶአል፡፡

ሦስተኛው እምነት እውነተኝነትን የሚያመለክት ፅንሰ ሐሳብ ነው፡፡ በእግዚአብሔር የምንታመነው፣ አንዳች ሳንሠጋ በእርሱ ላይ የምንቀመው፣ በእርሱ ላይ የምንደገፈው እውነተኛ ስለ ሆነ ነው፡፡ እሙን በመሆኑም የተናገራቸውን ነገሮች ሁሉ ምንም ሳንጠራጠር እንቀበላለን፡፡ ምክንያቱም እርሱ የታመነ ነው፡፡ ንጉሥ ዳዊት በጸሎቱ እንዲህ ብሎ እንደ መሰከረው፣ "ጌታዬ እግዚአብሔር ሆይ! አሁንም አንተ አምላክ ነህ፤ ቃልህም እውነት ነው" (2ሳሙኤል 7÷28)፡፡ ዳዊት በመዝሙሩ የእግዚአብሔርን እውነተኛነት የሚነግረን፣ "የዙፋንህ መሠረት ጽድቅና ፍርድ ነው፤ ምሕረትና እውነት በፊትህ ይሄዳሉ" በማለት ነው (መዝሙር 89÷14-15)፡፡ መዝሙረኛው በብዙ ምንባባት የእግዚአብሔርን እሙንነት ከእውነተኛነቱ ጋር አያይዞ እናገኛለን (መዝሙር 119÷43:142:151:160)፡፡

አራተኛው እምነት በክርስቶስ ወጆአዊ ሥራ ማመንን የሚገልጽ ነው፡፡ በሐዲስ ኪዳን መጻሕፍት ውስጥ እምነት ሁሉ ጊዜ የታይዞ የሚገኘው ከድነት ጋር ነው፡፡ በመስቀሉና በትንሣኤው የሚያምኑ ሁሉ ድነት ያገኛሉ (1ቆሮንቶስ 15÷3-4:11)፡፡ በሌላ በኩል ደግሞ እምነት የእግዚአብሔር ስጦታና የመንፈስ ፍሬ ተደርጎ የቀረበበትም ጊዜ አለ (ኤፌሶን 2÷8-9፤ገላትያ 5÷22)፡፡ እንደ ሐዲስ ኪዳን መጻሕፍት ትምህርት ሰዎች የሚጸድቁት በእምነት ነው (ሮሜ 5÷1)፡፡ በሌላ አነጋገር፣ "ሰው የሚጸድቀው በኢየሱስ ክርስቶስ በማመን እንጂ የሙሴን ሕግ በመፈጸም እንዳልሆነ እናውቃለን፡ እኛም ሕግን በመፈጸም ሳይሆን፣ በክርስቶስ በማመን እንድንጸድቅ በኢየሱስ ክርስቶስ አምነናል" (ገላትያ 2÷16)፡፡ ስለዚህ ሥጋ ለባሽ ሁሉ መመካት የሚያስፈልገው በእግዚአብሔር ብቻ ነው፡፡ እምነት "ከእኔ የሆነ አንዳች ነገር የለም ይልቁንም ሁሉ የሆነው በአንተ ነው" የምልበት ቋንቋ ነው፡፡

በአጠቃላይ በብሉይም ሆነ በሐዲስ ኪዳን ውስጥ እምነት ትልቅ የነገረ መለኮት እሳቤ ነው፡፡ እምነት ማለት በራስ መታመንን ማቆብ ብቻ ሳይሆን በራስ መታመንን መካድ ጭምር ነው፡፡ እምነት ማለት ራስን ሙሉ ለሙሉ በእግዚአብሔር እጅ ላይ መጣል ማለት ነው፡፡ እምነት ማለት እግዚአብሔር በክርስቶስ አማካይነት የገባልንን ቃል ታግሦ መጠበቅ ማለት ነው፡፡ እምነት በእግዚአብሔር ላይ ፍጹም መታመንና እርሱን ፍጹም መታዘዝ ነው፡፡

ከላይ ካየናቸው መጽሐፍ ቅዱሳዊ መረጃዎች በመነሣት ነገረ መለኮታውያን የእምነትን ፅንሰ ሐሳብ በሚከተለው መልክ ተንትነውታል፡፡ ምናልባት እነዚህን ***የእምነት ሥሉሳዊ ባሕርያት*** ልንላቸው እንችላለን፡፡ እነርሱም እምነት እንደ ***ዕውቀት፣*** እምነት እንደ ***ትምክህት*** እንዲሁም እምነት እንደ ***ስሙሙነት*** ናቸው[8]፡፡ ነባብያነ

[8] Faith as knowledge *(notitia),* faith as assent *(assensus)* and faith as commitment *(fiducia).*

መለኮት ለእነዚህ የእምነት ባሕርያት ሙያዊ ቃላት ቀምረዋል፤ ይህም ስያሜ ከላቲን የተወሰደ ነው። እምነት እንደ ዕውቀት “ኖቲሺያ” (notitia)፣ እምነት እንደ ትምክህት “ፊዱሺያ” (fiducia) እንዲሁም እምነት እንደ ስሙሙነት “አሰንሰስ” (assensus) ናቸው።

እምነት እንደ ዕውቀት (“ኖቲሺያ” notitia) የሚለውን ሐሳብ በቅድሚያ እንመልከት። ለእምነት ዕውቀት ወሳኝ ነገር ነው። ዕውቀት ሲባል ደግሞ መሠረታዊ የሆኑትን ክርስቲያናዊ ትምህርቶች እንዲሁም የክርስትናን ንጽርኦተ ዓለም ማወቅ የግድ ይላል፣ “ወዳጆች ሆይ፤ አብረን ስለምንካፈለው ድነት ልጽፍላችሁ እጅግ ጓጉቼ ነበር። ነገር ግን ለቅዱሳን አንዴና ለመጨረሻ ስለተሰጠው እምነት እንድትጋደሉ ለመምከር እጽፍላችሁ ዘንድ ግድ ሆነብኝ” (ይሁዳ 3)።

እምነት እንደ ትምክህት (“ፊዱሺያ” fiducia) ሲባል፣ በነገሩ እውነተኝነት ላይ ያለንን ርግጠኝነት ብቻ ሳይሆን በምናምነውም አካል ላይ ያለንን ትምክህት የሚያሳይ ነው። ይህም ፈቃድን ሙሉ ለሙሉ የሚሻ ጉዳይ ነው። ክርስትና በአስተምህሮ የተገደበ ትምህርት ብቻ ሳይሆን፣ በእግዚአብሔር ላይ ያለንን መታመንም ይጨምራል፣ “በጎቼ ድምፄን ይሰማሉ፤ እኔ ዐውቃቸዋለሁ፤ እነርሱም ይከተሉኛል” (ዮሐንስ 10፥27)።

እምነት እንደ ስሙሙነት (“አሰንሰስ”assensus) ሲባል፣ ምን ማለት እንደ ሆነ አጭር ማብራሪያ መስጠት ያስፈልጋል። አለማመን፣ ጥርጣሬና እምነት ማጣት የተለያዩ ነገሮች ናቸው[9]። አለማመን የነገሩን እውነተኝነት ተረድቶ ነገር ግን ሐቁን ያለመቀበል አለማመን ይባላል። ጥርጣሬ ግን አእምሮአዊ፣ ስሜታዊና ሥነ ልቡናዊ በሆነ መልኩ በጥርጣሬ ውስጥ መኖር ነው። እምነት ማጣት ደግሞ ማመን እፈልጋለሁ ነገር ግን በተለያየ ምክንያት ማመን አልቻልሁም፤ ስለዚህ ርዳታ እፈልጋለሁ ማለት ነው።

ጥርጣሬ ሁሉ ከዕውቀት ማነስ የሚመነጭ አይደለም። ስሜታዊና ሥነ ልቡናዊ ጉዳዮች ጣልቃ ገብተውበት እምነት ሊታወክ ይችላሉ። ለምሳሌ ጥሩ የአባት ፍቅር ያላገኘ ልጅ፣ “እግዚአብሔር አባታችን ነው” የሚለው ንግግር እንብዛም ላይገባው ይችላል።

በዚህ ጉዳይ ላይ ልናነሣው የሚገባን አንድ መሠረታዊ እውነት አለ። አንድ ሰው እምነት አለው ሲባል እምነቱ መቶ በመቶ ነው ማለት አይደለም ወይም ጥርጣሬ አለው ሲባል እምነቱ ዜሮ ከመቶ ነው ማለት አይደለም። አንድ ሰው በአንድ ነገር ላይ ያለው እምነት በመጠን ደረጃ ይለያያል። አንዳንድ ሰዎች ክርስቲያኖች በአንድ ጉዳይ ላይ ያላቸውን ጥርጣሬ ወይም ጥያቄ ሲያነሡ አንዳችም እምነት እንደሌላቸው አድርገው ይገምታሉ። ይህ ስሕተት ነው፤ ስለዚህ እምነት በመጠን ደረጃ እንደሚለያይ ሊጠፋን አይገባም (“all or nothing” የሚባለው አስተሳሰብ አንዳችም ቦታ የለውም)። ስለዚህ እምነት ስሙሙነት ነው ሲባል መቶ በመቶን ታሳቢ ባደረገ መልኩ አይደለም።

ማጠቃለያ

እምነት ምንድን ነው የሚለውን ጉዳይ በትክክል ለመረዳት እነዚህ ሦስት መሠረታውያን ነጥቦች (የእምነት ሥሉሳውያን መሠረቶች) በትክክል መረዳት ይስፈልጋል። በአጭሩ ኖቲሽያ በክርስቲያናዊ

[9] Unbelief, doubt, and lack of belief.

አስተምህሮዎች ላይ መሠረታዊ ዕውቀት መያዝ ሲሆን፣ አሰንሰስ ደግሞ ከክርስትና እውነት ጋር መስማማት ነው። ፌዱሺያ ደግሞ ከእውነታው ጋር የተስማማ ሕይወት መኖር ናቸው።

የእምነት እንቅስቃሴ ስለእምነት ያለው አስተምህሮ

ከዚህ በመቀጠል ትኩረት ሰጥተን የምናጠናው እንቅስቃሴው "እምነትን" አስመልክቶ ያለውን አስተምህሮ ሲሆን፣ ትምህርቱ ከቃለ እግዚአብሔር ጋር ምን ያህል ይጣጣማል የሚለውንም ጉዳይ ለመመልከት እንሞክራለን።

እንቅስቃሴው በአስተምህሮተ እግዚአብሔር፣ በሥነ ሰብ፣ ሰዎች በኀጢአት ስለመውደቃቸው፣ ስለክርስቶስ የድነት ሥራ ስለትምህርተ ክርስቶስ እንዲሁም አስተምህሮተ ቤተ ክርስቲያንን አስመልክቶ የሚያስተምረው ትምህርት ከብሉያትና የሐዲሳት ትምህርት ጋር ፍጹም የሚቃረን ነው። ካለን የጊዜ ውስንነት አንጻር እምነት ስለ እምነት ያለውን ትምህርት ብቻ እንመለከታለን።

እምነት

"በእምነትህ ላይ እምነት ይኑርህ"። እንደ እንቅስቃሴው መምህራን አባባል እግዚአብሔር ራሱ እምነት አለው። አምላክ ለክርስቲያኖችም ይህን ዐይነቱን እምነት ሰጥቶአቸዋል። ይህ አምላክ ራሱ ያለው ዐይነት እምነት (ማር 11÷12) ለክርስቲያኖች የተሰጠው በስጦታ ነው (ሮሜ 12÷3፤ ኤፌ 2÷8)። እግዚአብሔር ተራራ የሚያናውጠውን ይህን ዐይነቱን እምነት ለእያንዳንዱ ክርስቲያን ሰጥቶታል። እግዚአብሔር ዓለማትን የፈጠረው በዚህ ዐይነቱ እምነት ነው (ዕብ 11÷3፤ እንዲሁም ሮሜ 4÷17)[5]። ክርስቲያን ያልሆነ ሰው እንኳ የሚናገረውን ቃል የሚያምን ከሆነ የተናገረውን ያገኛል። ምክንያቱም ኢየሱስ፣ "ማንም ያለው ነገር እንዲያደርግለት <u>ቢያምን</u>" (ማቴ1÷23) ይሆንለታል ብሏል[6]። እምነቱ በአማኒያኑም ሆነ በኢአማኒያኑ ሕይወት የሚሠራ መንፈሳዊ ሕግ ነውና[7] እንዲያውም ሐጌን እንዲህ ይላሉ:—

> "ያልዳኑ ሰዎች ሲሳካላቸው የማየቴ ጉዳይ ግራ ያጋባኛል። ነገር ግን የቤተ ክርስቲያኔ ሰዎች [ይህ ዐይነቱን] ውጤት አያዩም። ኀጢአን ምን እያደረጉ ነው ለሚለው ያገኘሁት መልስ ከዚህ ዐይነቱ የእግዚአብሔር ሕግ ጋር መተባበራቸው ነው፤ ይኸውም የእምነት ሕግ ነው።"[8]

በአጠቃላይ "ማናቸውንም ነገር ከእግዚአብሔር ማግኘት የሚፈልግ ሰው፣ በእምነቱ ላይ እምነት ሊኖረው ይገባል"[9]። እንግዲያው እምነት ማለት ምን ማለት ነው የሚለውን ጥያቄ የእንቅስቃሴው መሪዎች "ኀይል ነው"[10] የሚል ትርጒም ይሰጡታል። ይህም እምነት ያልሆነውን እውን ማድረግ፣ ያልተፈጠረውን ነገር ደግሞ መፍጠር ይችላል (ሮሜ 4÷7)[11]። እምነት ረቂቅ ሆኖ የማይታየውን ነገር እንዲታይ ያደርገዋል[12]።

---

[5] Hagin, *New Thresholds of Faith* **ገጽ** 74-76። Copeland, *The haws of Prosperity,* **ገጽ** 18-19።
[6] Hagin, *Having Faith in Your Faith* (Tulsa Keneth Hagin ministries, 1980) **ገጽ** 3-5።
[7] Charles Capps, *The Tongue: A Creative Force* (Tulsa: Harrison House 1976), **ገጽ** 132።
[8] Hagin, *Haring Faith in Your Faith,* **ገጽ** 3-4።
[9] **ዝኒ ከማሁ ገጽ** 5።
[10] Copeland, *The Force of faith* **በተለይ ገጽ** 13-14፡19 **እንዲሁም** Capps, *Faith and Confession,* **ገጽ** 44።
[11] Hagin, *New Thresholds of Faith,* **ገጽ** 7-8 **እንዲሁም** Right and Wrong Thinking Copeland, Our Covenant with God, **ገጽ** 38-39።
[12] Hagin, *Real Faith,* **ገጽ** 26። *Knowing What Belongs to Us* **ገጽ** 6-7፡10፡29። Price, *How Faith Works,* **ገጽ** 25።

የእንቅስቃሴው መምህራን፣ “እውነተኛ እምነት ቁሳዊ የሆነውን እውነታ አይቀበልም” ይላሉ (ሮሜ 4÷19፤ 2ቆሮ 4÷18፤ 5÷17)[13]። እንዲሁም እምነት ምክንያታዊ እንዳልሆነ ነገር ግን ከአመክኒዮ ጋር እየተጋጨ በጭፍን የሚታመን እንደ ሆነ ይገልጻሉ[14]።

እንደ እንቅስቃሴው መምህራን ቃለ እግዚአብሔር እምነት የሚለውን ቃል የሚጠቀመው በዐላፊ ጊዜ ነው (ዕብ 11÷1)፤ ነገር ግን ተስፋ በትንቢታዊ ጊዜ ነው ጥቅም ላይ የዋለው። ስለዚህ እምነት አሁን በእጃችን ያለ ነገር እንጂ (ማር 11÷23) ወደ ፊት በእጃችን የሚገባ ጉዳይ አይደለም[15]። ስለዚህ፣ “ተስፋ የምታደርገውን ነገር ትተህ፣ ያለህን እምነት በመጠቀም የምትፈልገውን ነገር በእጅህ አስገባ”[16] ይሉናል።

አወንታዊ ዕዋጅ

እንደ እንቅስቃሴው መምህራን አስተምህሮ ማንኛውንም ነገር እንደምናገኝ ብናምንና ያመነውንም ነገር እንዳገኘነው ብናውጅ ያሻነውን (የፈለግነውን) ነገር እናገኛለን (ሮሜ 10÷10)። ይህ የፈለግነውን ነገር የምናገኝበት “ቀመር” ወይም “ሕግ” ነው[17]። የምናገኛቸው ክፉም ሆኑ ደግ ነገሮች በእምነት ሆነን በቃላት በምንገልጻቸው ነገሮች ይወሰናሉ[18]። እንቅስቃሴው እነዚህን ባዕድ ትምህርቶች በቃለ እግዚአብሔር ላይ ለማስደገፍ የሚሞክረው በሚከተሉት ሁለት መንገዶች ነው። አንደኛው:— እግዚአብሔር ዓለማትን ለመፍጠር እንደ መሣሪያ አድርጎ የተጠቀመው ቃላትን ነው (ዘፍ 1፤ መዝ 33÷6፡9፤ ዕብ 11÷3)። ይህም ቃል በሁለንታ (በጽንፈ ዓለም ውስጥ) እጅግ ኀይለኛ ነገር መሆኑን የሚያመለክት ነው[19]።

ሁለተኛው:— በርካታ የቃለ እግዚአብሔር ምንባባት ሰዎች በሚናገሩት ነገር ዕጣ ፈንታቸው እንደሚወሰን ያስረዳሉ። የምንናገራቸው ማናቸውም ነገሮች የሕይወትም ሆነ የሞት ኀይል አላቸው (ምሳ 18÷21)። መጽሐፍ ቅዱስ ለምትናገሩት ነገር ጥንቃቄ ይኑራችሁ የሚለው፣ ቃላት ክፉም ሆነ ደግ ነገር የማድረግ ኀይላቸው ከፍተኛ ስለሆነ ነው (ምሳ 6÷2፤ ማቴ 12÷37)[20]። እንቅስቃሴው ስለ “እምነትና” ስለ “ዕዋጅ” የሚያስተምረውን ትምህርት አንድ የእንቅስቃሴው ዕውቅ መምህር ያሉትን ነገር እንመልከት:— “እምነት ፈጣሪ ኀይል ነው። ቃል ደግሞ ይህን ፈጣሪ ኀይል የሚሸከም መሣሪያ ነው። እምነት እግዚአብሔርን ለሥራ የሚቀሰቅሰው ሲሆን፣ ፍርሀት ደግሞ ሰይጣንን ለሥራ ያነሣሣዋል”[21]።

“አንዲት ጠንቋይ እንዲህ ብላ ነገራኛለች:— ‘በጥንቈላ አዕዋፍን እንዲሁም ሰዎችን በቃል እንዴት እንደምንገድል ተምረናል። ሊሸነፉ የሚችሉበትን የተወሰኑ ቃላት በመናገር፣ በአዕዋፋትም ሆነ በሰዎች ላይ በሽታን እንዴት ማምጣት እንደምንችል ተምረናል። ቃል በመናገር አዕዋፋትን እገድላለሁ!’ አለችኝ እኔም፣

---

13 Price, *How Faith Works,* **ገጽ** 31።
14 Hagin, *Words,* **ገጽ** 32 **በተጨማሪም ገጽ**።
15 Copeland, *The Force of Faith,* **ገጽ** 9-12። Price, *How Faith Works,* **ገጽ**48።
16 Hagin, *The Real Faith* **ገጽ** 41-42። Capps, *Faith and Confession* **ገጽ** 15።
17 Hagin *The Real Faith* **ገጽ** 25
18 Hagin, *New Thresholds of Faith* **ገጽ** 43። Price, *How Fath Works,* **ገጽ** 111።
19 Hagin, *New Thresholds of Fath* **ገጽ** 10
20 **ዝኒ ከማሁ ገጽ** 77። Capps, *The Tongue,* **ገጽ** 12-14። Price, *How Faith Works* **ገጽ** 58
21 D.R Mcconnell g{ 146 k Benny Him, "Double Portion Anointing Part #3" audiotape#A 031791-3 **ጠቅሶ እንደ ጻፈው**።

'እግዚአብሔር ሆይ ሰይጣን ይህ ዐይነቱ ኀይል እንዳለው አላውቅም ነበር' አልሁት። እግዚአብሔርም፣ 'ሰይጣን በቃል ይገድላል፤ አንተ ደግሞ በቃል ሕይወትን መስጠት ትችላለህ' አለኝ። እኛ ክርስቲያኖች በአፋችን ላይ ያለውን የቃል ኀይል አናውቅም[22]። ስለዚህ፣ 'ወደ እግዚአብሔር ፊት ቀርባችሁ ጌታ ሆይ ፈቃድህ ቢሆን' የሚል፣ እምነትን የሚገድል ጸሎት በፍጹም! በፍጹም አትጸልዩ። ትሕትና ይመስላችሁ ይሆናል፣ ነገር ግን ጅልነት ነው። ይህን ማለታችሁ እግዚአብሔርን ሞኝ ነህ እንደ ማለታችሁ ነው። ይህ ዐይነቱ ጸሎት እምነታችንን ከመሠረቱ በመንቀል፣ ፍርሀት በሕይወታችን እንዲነግሥ በማድረግ ሰይጣን እንዲሠራ ያደርገዋል"[23]።

ጸሎት

እንደ እምነት እንቅስቃሴ አስተምህሮ እግዚአብሔር አስቀድሞ የሰጠንን ነገር ስጠን ብሎ መጸለይ እንዲሁም ቀድሞ ያደረገውን ነገር አድርግ ብሎ መማጸን ስሕተት ነው። እግዚአብሔር ቀድሞውንም ቢሆን በክርስቶስ ወጀአዊ ሥራ ድነትን፣ የኀጢአት ይቅርታን፣ ፈውስን እንዲሁም ብልጥግናን ሰጥቶናል[24]።

ቀድሞ የሰጠውን ነገር ስጠን እንዲሁም ቀድሞ ያደረገውን ነገር አድርግ ብሎ መጸለይ የሰንካላ እምነት ዐይነተኛ ምልክት ነው። ስለዚህ "ፈቃድህ ቢሆን" ብሎ መጸለይ ስሕተት ነው፤ ምክንያቱም ድነት፣ ፈውስ፣ የኀጢአት ይቅርታ እንዲሁም ብልጽግና ቀድሞውኑም ቢሆን የእግዚአብሔር ፈቃድ ናቸውና። ስለዚህ በአንድ ርእሰ ጒዳይ ላይ ከመጸለያችን በፊት የእግዚአብሔር ፈቃድ የሆነው የቱ ነው የሚለውን ጥያቄ ከቃለ እግዚአብሔር መመለስ ይፈልጋል። ይህን ካረጋገጥን በኋላ እነዚህ ነገሮች የእኛ መሆናቸውን በእምነት ማወጅ ነው። ስለዚህ በጸሎታችን ልንከውነው የሚገባን ነገር፣ እግዚአብሔር ቃሉን እንዲያከብር "ማዘዝ" ብቻ ነው (ዮሐ 14÷13-14 እንዲሁም 15÷7 ባሉት ክፍሎች "ጠይቁ" የሚለው ቃል ይህ ዐይነቱን ትርጒም ወክሎ እናገኘዋለን)[25]። ኮፕላንድ ይህን ጒዳይ እንዲህ ሲሉ ያብራሩታል:—

"አማኞች እንደ መሆናችሁ መጠን፣ በኢየሱስ ስም የማዘዝ መብቱ አላችሁ። ቃሉን መሠረት እስካደረጋችሁ ድረስ፣ ቃሉን እውን እንዲያደርግ የማዘዝ መብት አላችሁ። ምክንያቱም መሠረት ያደረጋችሁት ቃሉን ነውና። ታማኝ የሆነ ሰው ቃሉን እስከሰጣችሁ ድረስ በቃሉ የታሰረ ነው"[26]።

የእምነት እንቅስቃሴ ስለ እምነት የሚያስተምረው ትምህርት ግምገማ

የእምነት እንቅስቃሴ መምህራን ስለእምነት ያላቸውን አስተምህሮ ቃኝተናል። ከዚህ በመቀጠል ይህ ትምህርት ምን ያህል ትክክል ነው የሚለውን ጒዳይ ወደመገምገሙ ዝንዘልቃለን።

[22] ዝኒ. ከማሁ 146 ከ Benny Hinn, *"Praise the Lord"* Program on TBN (1June 1989) ጠቅሶ እንደ ጻፈው።
[23] ዝኒ. ከማሁ።
[24] Hagin, *You Can Write Your Own Ticket with God,* ገጽ 18። Capps *Faith and Confession* ገጽ 15።
[25] Hagin, *Name of Jesus,* ገጽ 73-74።
[26] Copeland, *Our Covenant With God,* ገጽ 40-41።

የእግዚአብሔር ቃል የሆነው መጽሐፍ ቅዱስ እግዚአብሔር እምነት አለው የሚለውን ትምህርት አያስተምረንም፡፡ ምክንያቱም እምነት ማለት በአንድ ሰው ወይም በተወሰነ ነገር ወይም ደግሞ በተለየ አካል መተማመን ወይም መመካት ማለት ነውና (ምዕራፍ አንድን ያነሷል)፡፡ “እግዚአብሔር እምነት አለው” የሚለውን ዐረፍተ ነገር መጠቀም የምንችለው፣ እግዚአብሔር በራሱ ኀይልና ጥበብ ይተማመናል እንዲሁም የሚያውቃቸውን ነገሮች እሙን መሆናቸውን ያምናል በሚለው ትርጕሙ ብቻ ነው፡፡ ነገር ግን የእምነት እንቅስቃሴ መምህራን እግዚአብሔርንም ሆነ ሰዎችን አስመልክተው እምነት የሚለውን ቃል የሚጠቀሙት፣ አንድ ሰው የሚያምነውን ወይም የሚፈልገውን ነገር በአንደበቱ በመናገር የሚያገኝበት ወይም እውን ያልሆነውን ነገር እውን የሚያደርግበት፣ ዘላለማዊ ከሆነው መንፈሳዊ ሕግጋት ጋር ተጣምሮ የሚሄድ ኀይል አድርገው ነው፡፡ ነገር ግን ይህ ዐይነቱ ትምህርት የቃለ እግዚአብሔር ድጋፍ የሌላው መሆኑ ብቻ ሳይሆን፣ ከቅዱሳት መጻሕፍት አስተምህሮ ጋርም ይቃረናል፡፡

ክርስቲያኖች ሁሉ የሚያድን እምነት ተሰጥቷቸዋል፤ ነገር ግን ክርስቲያኖች ሁሉ ተኣምር የሚሠራ እምነት የላቸውም፡፡ በርግጥም እምነት የእግዚአብሔር ስጦታ ነው፤ የእምነት እንቅስቃሴ መምህራንም በዚህ እውነት ይስማማሉ (ሮሜ 12÷3፤ ኤፌ 2÷8)፡፡ ነገር ግን እግዚአብሔር “ተራራን የሚያናውጥ” እምነት ለሕዝበ ክርስቲያን ሁሉ አልሰጠም፡፡ ጳውሎስ እንደሚለው ይህ ዐይነቱ እምነት ከመንፈሳዊ ስጦታዎች መኻል አንዱ ነው (1ቆሮ 12÷9፤ 13÷2፤ ሮሜ 12÷3፡6)፡፡ ጳውሎስ ክርስቲያኖች ሁሉ አንድ ዐይነት ስጦታ የላቸውም የሚለውም ለዚሁ ነው (ሮሜ 12÷4-6፤ 1ቆሮ 12÷4-6፡ 14-19፡28-30)፡፡

ጌታ “ተራራን ስለሚነቅለው” እምነት ሲያስተምር (ማቴ 21÷21፤ ማር 11÷23) ሕዝበ ክርስቲያን ሁሉ የዚህ ዐይነቱ እምነት ባለቤት ነው አላለም፡፡ ይህ ዐይነቱ እምነት ስጦታ ነው፤ መንፈስ ቅዱስ ራሱ፣ “እንደ ፈቀደ” የሚሰጠው (1ቆሮ 12÷11)፡፡ አንዳንዴ እግዚአብሔር ለማመን አስቸጋሪ የሆነውን ነገር እንድናምን እምነት ይሰጠናል፡፡ ነገር ግን ቃለ እግዚአብሔር፣ ይህ ዐይነቱ እምነት ክርስቲያኖች ሁሉ፣ ሁል ጊዜ ገንዘባቸው ያደረጉት ጕዳይ ነው አይልም፡፡

ክርስቲያን ያልሆኑ ሰዎች እምነት አላቸው ስንል በተጨባጭ የተረዱትን ነገር መቀበላቸውን በሚገልጽ ትርጕሙ ብቻ ነው (ከላይ ዕውቀት እምነትን፣ እውነትንና ማስረጃን ይፈልጋል ያልነውን ነጥብ ያስታውሷል)፡፡ ክርስቲያናዊው እምነት ሰዎች ሁሉ ያላቸው ነገር ሳይሆን፣ እግዚአብሔር አምላክ ሰዎች ለድነታቸው በኢየሱስ ክርስቶስ አዳኝነትና ጌትነት ላይ እንዲታመኑ የሚሰጣቸው ሰማያዊ ስጦታ ነው፡፡

የእምነት ግምገማ

ቃለ እግዚአብሔር እምነት፣ “ኀይል ነው” አይልም፡፡ ሰዎች እምነትን እንደ መሣሪያ በመጠቀም እውን ያልሆነውን ነገር እውን የሚያደርጉበት ወይም መንፈሳዊውን ቁሳዊ የሚያደርጉበት ወይም ደግሞ እግዚአብሔርን የሚያስገድዱበት መሣሪያ ነው የሚለው ሐሳብ ፍጹም ስሕተት ነው፡፡ መምህራኑ ይህን ትምህርት በቃለ እግዚአብሔር ላይ ለማስደገፍ የሚጠቀሙባቸውን ሁለት የሐዲስ ኪዳን ምንባባትን እንመልከት፡፡

የእንቅስቃሴው መምህራን፣ እግዚአብሔር ለመፍጠር የተጠቀመበትን ቃል በማወጅ እውን ያልሆነውን ነገር እውን ማድረግ ይቻላል ለማለት አዘውትረው የሚጠቅሱት ጥቅስ፣ “ለሙታን ሕይወት በሚሰጥ የሌለውንም እንዳለ አድርጎ በሚጠራ” የሚለውን ሮሜ 4÷17 ክፍል ነው፡፡ ነገር ግን የሌለውን ነገር እውን ማድረግ የሚችለው

አብርሃም ሳይሆን ራሱ እግዚአብሔር ነው፡፡ አብርሃም በእግዚአብሔር ያመነበትም ዐይነተኛው ምክንያት፣ “ለሙታን ሕይወት ስለሚሰጥ፤ ያልነበረውንም እንደ ነበር ስለሚያደርግ ነው” (ቊ17)፡፡ የተስፋውን ቃል የሰጠው እንዲሁም የተስፋውን ቃል የፈጸመው ራሱ እግዚአብሔር ነው (4÷20-21)፡፡

“ክርስቲያን ጤንነትንና ብልጽግናን በማመን ያመነውንም ነገር እውን ይሆንለት ዘንድ በማወጅ ያሻውን ነገር ያገኛል” ለሚለው የእንቅስቃሴው ትምህርት የሚጠቀሰው ጥቅስ ኤፌ 1÷3 ነው፡፡ ነገር ግን ሐዋርያው ጳውሎስ በክፍሉ ላይ የሚዘረዝራቸው በረከቶች ሁሉ ቁሳዊ ሳይሆኑ መንፈሳዊ ናቸው:—

1. የእግዚአብሔር ልጆች መሆናችን (ቊ5)
2. በደሙ የተደረገውን ቤዛነታችንንና የኀጢአት ስርየት ማግኘታችን (ቊ7)
3. የፈቃዱን ምስጢር ማወቃችን (ቊ9)
4. የእግዚአብሔር ርስት ወራሽ መሆናችን (ቊ11)
5. በመንፈስ ቅዱስ መታተማችን (ቊ13)

እነዚህ በረከቶች ሁሉ መንፈሳዊ እንጂ ስለአካላዊ ጤንነት ወይም በገንዘብ ስለሚገኘው ብልጽግና የሚናገሩ አልያም መንፈሳዊው ነገር በእምነት ቁሳዊ መሆን እንደሚችል የሚገልጹ አይደሉም፡፡ እምነት ቁሳዊ የሆነውን እውነታ የሚክድ አይደለም፡፡ ለምሳሌ የአብርሃምን ታሪክ ከሮሜ ምዕራፍ 4 እንመልከት፡፡ በክፍሉ አብርሃም የአካሉን ማርጀት እንዲሁም ልጅ ለመወለድ ዐቅም እንደ ሌላው ሲክድ አንመለከትም፡፡ ምውት የሆነውን የእርሱንና የባለቤቱን አካል ራሱ እግዚአብሔር በኪነ ጥበቡ ሕያው በማድረግ ልጅ እንደሚሰጣቸው አመነ እንጂ፡፡ ይህ የእምነት ሰው፣ ሙት የሆነውን የእርሱንና የባለቤቱን አካል እየካደ ሲናገር አንመለከትም (ቊ19) ፡፡

የእንቅስቃሴ አስተማሪዎች፣ “የሚያየውን እንጂ የማይታየውን ባንመለከት” (2ቆሮ 4÷18) የሚለውንም ጥቅስ አዘወትረው ይጠቅሱታል፡፡ ነገር ግን በክፍሉ ጳውሎስ እያለ ያለው ቁሳዊ እውነታዎችን እንካድ ሳይሆን፣ የሕይወታችን መሠረት ሊሆን የሚገባው የሚታየውና ጊዜያዊ የሆነው ነገር ሳይሆን፣ ዘላለማዊና ከሚታየው ነገር በላይ የሆነው ነገር መሆን አለበት ነው፡፡ እንዲያውም ሐዋርያው በክፍሉ፣ “የውጭው ሰውነታችን ቢጠፋ” (ቊ16) የሚለው ገለጻው ቁሳዊ እውነታን እንደማይክድ የሚገልጽ ነው፡፡ “የውጭው ሰውነታችን ቢጠፋ” የሚለው ሐረግ የሚያሳየን አካላችን እንደሚሞትና እንደሚበሰብስ የሚያስረግጥ ነው፡፡ ለእንቅስቃሴው መምህራን ይህ ዐይነቱን የጳውሎስ ንግግር “አሉታዊ ዐዋጅ” በማለት ያጣጥሉታል፡፡ ጳውሎስ ግን ቁሳዊ እውነታን መናገር ነውር ነው አይልም፡፡

“በእምነት እንጂ በማየት አንመላለስምና” (2ቆሮ 5÷7) የሚለው የጳውሎስ ንግግር “ማየትን” የሚቃወም አይደለም፡፡ ነገር ግን ሕይወት የሚመዘነው አሁን እየኖርንበት ባለው ሕይወት ስላልሆነ፣ በእግዚአብሔር ዘላለማዊ ተስፋ ካመን፣ ያለመሞትና በትንሣኤ ጊዜ የከበረ ሕይወት ባለቤቶች እንሆናለን (ቊ 1-8) ፡፡

እምነት ምክንያታዊነትን (አመክንዮን) ይቃወማል የሚለው አስተሳሰብ ስሕተት ነው፡፡ እምነት በፍጹም ኢምክንያታዊ አይደለም፤ ምክንያቱም እምነት ዓለማትን የፈጠረውና ዓለማትን በእውነት በሚያስተዳድረው አምላክ መተማመን ስለሆነ፤ እንዲሁም ትክክለኛው እምነት የዕውቀትና የመረዳት መጠናችንን ውሱኑነት ያገናዘበ

ነው:: "በራስህም ማስተዋል አትደገፍ" (ምሳ 3÷5) ማለት ኢምክንያታዊ ሁን ማለት ሳይሆን፣ ሕይወትህን ለመምራት በራስህ ብቃት ስለሌለህ በእግዚአብሔር ዕውቀትና ፍርሀት ኑር ማለት ነው (ቀኍ 6-7) ::

እምነት የአሁን ጊዜ (Present tense) ጕዳይ ነው የሚለው የእንቅስቃሴው ትምህርት መጽሐፍ ቅዱሳዊ አይደለም:: በእንግሊዝኛ የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጕሞች ላይ፣ የአሁን ጊዜን የሚያመለክቱ ግሶችና (is) እንዲሁም ቃላት (Now) ጥቅም ላይ የዋሉት ለሐሳብ ፍሰትና የዐረፍተ ነገሩን ሽግግር እንዲያሳልጡ እንጂ፣ የጊዜን ቅደም ተከተል እንዲያመለክቱ አይደለም፤ ለምሳሌ:— 1ቆሮ 7÷1 ይመለከቷል:: የአሁን ጊዜን የሚያመለክተው ረዳት ግስ (is) የእምነት ትንታኔ ለመግለጽ የገባ እንጂ ጊዜን ለማመልከት አይደለም::

ቃለ እግዚአብሔር እንደሚያስተምረን እምነት የዐላፊ፣ የአሁን እንዲሁም የመጪን ጊዜ እውነታ አቀናጅቶ የያዘ ነው:: እምነት የአሁን ጊዜ እውነታ ስለሆነ በእግዚአብሔር ላይ ያለንን እምነት የሚያሳይ ነው፤ ይኸውም እግዚአብሔር እንደሚወደን፣ ከእኛ ጋር እንደሚኖር ወዘተ (ሮሜ 15÷13):: እምነት የዐላፊ ጊዜ እውነታንም ማዕከል ያደረገ ነው:: ኢየሱስ እኛን ለማዳን የሞተውና ሞትን ድል አድርጎ የተነሣው ባለፉት ዓመታት ውስጥ ስለሆነ (ሮሜ 10÷9፤ 1ቆሮ 15÷1-11):: እምነት የመጪውንም ጊዜ እውነት ያማከለ ነው:: ይኸውም በሕይወት ዘመናችን እውን ያልሆኑ ነገሮች፣ ነገር ግን እግዚአብሔር ይፈጽምልናል የምንላቸው ቃል ኪዳኖች (ተስፋዎች) ሁሉ መጪውን ጊዜ የሚያመለክቱ ናቸው (ዕብ 11÷6):: ከብሉይ ኪዳን ቅዱሳንም የምንማረው ይህን ባሕርይ ነው (ሮሜ 6÷8፤ 2ጢሞ 1÷12):: ይህ የሚያሳየን እምነት መጪውንም ጊዜ የሚያመለክት እንደ ሆነ ነው (1ተሰ 4÷14)::

እምነት እግዚአብሔር የሰጠንን ተስፋ እውን ያደርገዋል (ይፈጽመዋል) ብለን የምንታመንበት መሠረት እንጂ፣ አንድ ነገር የእኛ እንዲሆን የምናስገድድበት (የምናዝበት)መሣሪያ አይደለም:: እምነት እግዚአብሔር ለእኛ ያለውን መግቦት (Providence) ዛሬም ሆነ ወደ ፊት የምናረጋግጥበት ጕዳይ ነው::

አወንታዊ ዐዋጅ ግምገማ

የእምነት እንቅስቃሴ መምህራን አወንታዊ ዐዋጅን አስመልክቶ አበክረው ከሚጠቅሷቸው ጥቅሶች መኻል ሮሜ 10÷10 ቀዳሚውን ስፍራ ይይዛል፣ "ሰው በልቡ አምኖ ይጸድቃልና በአፉም መስክሮ ይድናልና":: መምህራኑ ከዚህ ጥቅስ በመነሣት የተፈለገን ነገር ማግኘት የሚቻልበትን "ቀመር" ቀምረዋል፤ "ሕግን" ደንግገዋል:: ነገር ግን የክፍሉ ዐውድ ይህን የሚደግፍ አይደለም:: በመጀመሪያው መቶ ክፍለ ዘመን የሮማውያን ቄሳሮች አምላክ ነን የሚል አቋም ነበራቸው:: ግዛተ ዐፄአቸውንም አምላከ ገዞ (አምላክ የሚገዛው) ብለው ይጠሩ ነበር:: "ቄሳር ጌታ" ነው ማለትም የሮማዊነት ዐይነተኛ ባሕርይ ነው:: ክርስቲያኖች ግን ቄሳር ጌታ አይደለም፤ ጌታ ኢየሱስ ነው አሉ:: በዚህ ምክንያት ለአናብስትና ለአናምርት ይሰጡ ነበር፤ ግንድ ላይ ታስረው በእሳት ይቃጠሉ ነበር:: በዚያን ዘመን ኢየሱስ ጌታ ነው ብሎ በአፍ መመስከር (ማወጅ) የሕይወት ዋጋ የሚያስከፍል ጕዳይ ነበር:: መጽሐፍ ቅዱስ "ኢየሱስ ጌታ እንደ ሆነ በአፍህ ብትመሰክር...ትድናለህ" ብሎ ሲናገር ይህን ታሳቢ ባደረገ መልክ ነው:: ስለዚህ ሰው የኢየሱስን ጌትነት በልቡ አምኖ፣ "ቄሳር ጌታ ነው" ብሎ በአፉ ሊመሰክር አይችልም:: ምክንያቱም አምላካችን እግዚአብሔር፣ "ከእኔ በቀር ሌሎች አማልክት አይኑሩህ" ብሏልና::

ዕብራውያ ደግሞ የብሉይ ኪዳንን ሕግ በመፈጸም ጽድቅ እንደሚገኝ ያምናሉ፤ በአፋቸውም ይመሰክራሉ፤ ነገር ግን ዕብራውያኑ ይህን በማድረጋቸው ትክክል አይደሉም (ሮሜ 9÷30፤ 10÷3)፡፡ ማመንና መመስከር ብቻውን ለውጥ አያመጣም፡፡ ከዐውዱ እንደምንመለከተው ጳውሎስ እመኑ፤ በአፋችሁም መስክሩ የሚለው፣ “ኢየሱስ ጌታ እንደ ሆነ እግዚአብሔርም ከሙታን እንዳስነሣው” ነው፡፡ ይህን ታሪካዊ ንግግር በማዛባት ንግግር አዎንታዊም ሆነ አሉታዊ ውጤት አለው የሚለው የእንቅስቃሴው ትምህርት ፍጹም ስሕተት ነው፡፡ ሌላው፣ “ኢየሱስ ጌታ እንደ ሆነ፤ እግዚአብሔርም ከሙታን እንዳስነሣው” እኛ ብናምን ወይም ባናምን፤ በአፋችን ብንመሰክር ወይም ባንመሰክር፣ እውነታውን እውነት ከመሆን የሚቀንሰው (የሚከለክለው) አንዳች ነገር የለም፡፡ ስለዚህ ኬኔት ሐጌንና መሰሎቻቸው፣ “አንድ ሰው ድኛለሁ ብሎ ካላወጀ በስተቀር፣ ድነትን አያገኝም”[27] እንዲሁም ሰው የተናገረውን ማናቸውም ነገሮች ያገኛል የሚለው ትምህርታቸው በቃለ እግዚአብሔር የተደገፈ አይደለም፡፡

ከላይ እንደ ተመለከትነው “የምናገኛቸው ክፉም ሆኑ መልካም ነገሮች ሁሉ፣ በእምነት ተሞልተን በቃላት በምንገልጸው ነገር ይወሰናሉ” ለሚለው ትምህርት የእንቅስቃሴው መምህራን የሚጠቅሱት ሌላው ጥቅስ ማቴዎስ 9÷29፣ “እንደ እምነታችሁ ይሁንላችሁ ብሎ ዐይኖቻቸውን ዳሰሰ” የሚለውን ነው፡፡ ነገር ግን ኢየሱስ እነዚህ ሰዎች ወደ እርሱ ሲመጡ፣ “ፈውስ ገንዘባቸው እንደ ሆነ እንዲያምኑ፣ ተፈውሻለሁ ብለውም እንዲያውጁ” ሲያበረታታቸው ወይም “እኔ የምፈውሳችሁ እምነት ሲኖራችሁ *ብቻ* ነው” ሲላቸው አንመለከትም፡፡ ይልቁንም፣ “ይህን ማድረግ እንድችል ታምናላችሁን?” (ቊ28) ብሎ ሲጠይቃቸው እንጂ፤ ይህ የሚያሳየን ዐይነ ስውሮቹ የተፈወሱት በእምነታቸው ሳይሆን፣ በኢየሱስ ፈዋሽነት ነው፡፡ ኢየሱስ ሊፈውሳቸው እንደሚችል ማመናቸውን ተጠየቁ እንጂ፣ “ፈውስ የእኛ ነው” ብለው እንዲያውጁ አልተጠየቁም፡፡ ፈውስን ከኢየሱስ ለመቀበል እምነት አስፈላጊ ነው፤ ነገር ግን ለመፈወስ ብቸኛው ምክንያት አይደለም፡፡

የእምነት እንቅስቃሴ መምህራን አሉታዊ ዐዋጅ የሚሉትን አስተምህሮ በቃለ እግዚአብሔር ላይ ለማስደገፍ የሚጠቀሙባቸው ጥቅሶች፣ መጽሐፍ ቅዱስ የእግዚአብሔር ቃል ያለውን ኀይል ለመግለጽ የሚጠ ቀምባቸውን የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች ነው፤ ነገር ግን እግዚአብሔር ቃል ኀይለኛ የሆነበት ምክንያት የእግዚአብሔር ስለሆነ (እግዚአብሔር ስለተናገረው) እንዲሁም እውነት ስለሆነ እንጂ (ሮሜ 4÷16-21) ቃላት በራሳቸው ኀይል ስላላቸው አይደለም፡፡ ዘማሪው፣ “እርሱ ተናግሮአልና ሆኑም፤ እርሱ አዘዘ፤ ጸኑም” (መዝ 33÷9) ያለበት ምክንያት “ምድር ሁሉ እግዚአብሔርን እንዲፈራው፤ በዓለም የሚኖሩም ሁሉም ከእርሱ የተነሣ እንዲደነግጡ” (ቊ10-11) ነው፡፡ እንግዲያው ፍሬ ነገሩ እንዲህ ነው:— እግዚአብሔር ያለው ወይም የተናገረው ለዘላለም ጸንቶ ይኖራል፤ ሰዎች ያሉት ግን (በነሲብና ፤ ሁኔታውን በመገመት) ሊፈጸምም ላይፈጸም ይችላል፡፡ ዘማሪው “ሰብአውያን የሚናገሩት ቃል እውን እንዲሆን በእምነት ተሞልተው ይናገሩ” የሚል ምክር አይመክርም፡፡ ይልቁንም ዘማሪው እስራኤል አምላኳ የሆነውን እግዚአብሔርን እንድትፈራ፣ ምሕረቱንም ተስፋ እንድታደርግና ርዳታውንም እንድትሻ ይመክራል (ቊ 16-22)፡፡

[27] Hagin, *Understanding Our Confession* ገጽ 4፡፡

የቃለ እግዚአብሔርን ሥልጣን (ኀይል) በማስተማር ከሚታወቁት ክፍሎች መኻል ኢሳ 55÷11 አንዱ ነው "ከአፌ የሚወጣ ቃል እንዲሁ ይሆናል፤ የምሻውን ያደርጋል፤ የላክሁትንም ይፈጽማል እንጂ ወደ እኔ በከንቱ አይመለስም"፡፡ እግዚአብሔር እንዲህ ያለበት ምክንያት እስራኤል የተሐድሶ ዘመኗ የእግዚአብሔርን ምሕረት ለማግኘት ፊቷን ወደ አምላኳ እንድትመልስ ለመግለጽ ነው (ቊ 6-13)፡፡ ይህ የሚሆንበት ምክንያት፣ እግዚአብሔር ልዑል ስለሆነ መንገዱ ከሰብአውያን መንገድ ሰማይ ከምድር የሚርቀውን ያህል ስለሚርቅ እርሱ የሚለው ሁሉ እውነት እንደ ሆነ እርግጠኞች ነን (ቊ 8-9)፡፡

መጽሐፈ ምሳሌ ቃላት መንፈሳዊ ኀይል አላቸው የሚል ትምህርት አያስተምርም፡፡ እንዲያውም በርካታ የመጽሐፈ ምሳሌ ክፍሎች የሰብአውያን ቃላት በራሳቸው ኀይል እንደ ሌላቸው ያስተምራሉ (ምሳ 14÷23፤ 17÷10፤ 26÷23፡26፤ 29÷19)፡፡

የእንቅስቃሴው መምህራን፣ የምንናገራቸው ማናቸውም ነገሮች የሕይወትም ሆነ የሞት ኀይል አላቸው፣ ለሚለው ትምህርታቸው የሚጠቅሱት ሌላው ጥቅስ "በአፍህ ቃል ተጠመድህ፤ በአፍህ ቃል ተያዝህ" (ምሳ 6÷2) የሚለውን ነው፡፡ ነገር ግን ክፍሉ የሚያወራው ለጐረቤቶች ዋስ ሆኖ በዋሱ መሠረት ስለተያዘ ሰው ነው፤ "ልጄ ሆይ፤ ለጐረቤትህ ዋስ ብትሆን፣ ስለሌላ ሰው እጅህን አጋና ብትመታ በአፍህ ቃል ተጠመድህ፤ በአፍህ ቃል ተያዝህ" (ምሳ 6÷1-2)፡፡

ቃላት የሕይወትና የሞት ኀይል አላቸው ለሚለው ትምህርት የሚጠቀስ ሌላው ጥቅስ "ሞትና ሕይወት በምላስ እጅ ናቸው፤ የሚወድዱአትም ፍሬዋን ይበላሉ" (ምሳሌ 18÷21) የሚለው ክፍል ነው፡፡ ቃላት የሕይወትና የሞት ኀይል አላቸው የተባለው ቃላት የእምነትን ኀይል ስለሚያስተላልፉ ሳይሆን፣ የምንናገረቸው ንግግሮች ጥሩም ሆነ መጥፎ ውጤት ሊያስከትሉ ስለሚችሉ ነው፤ በዚህ ዐውድ የሰነፍ ንግግር ጸብን ስለሚጭር በዚህም የሰዎችን ሕይወት ስለሚቀጥፍ ነው (ቊ 6-7)፡፡ ጐራጌ ዘመዶቻችን፣ "በለፈለፉ በአፍ ይጠፉ" እንደሚሉት ነው፡፡

ለአወንታዊ ዐዋጅ የሚጠቀሰው ሌላው ጥቅስ ማቴዎስ 12÷36-37 ነው፡፡ በክፍሉ ኢየሱስ ፈሪሳውያን በንዝላልነት የሚናገሩትን ከንቱ ንግግር ሲነቅፍ ይታያል፡፡ የእንቅስቃሴው መሪዎች ከዚህ ጥቅስ በመነሣት አሉታዊ ዐዋጅ የሚያስከትለውን ጥፋት የሚገልጽ ቀመር ቀምረዋል፤ ይኸውም፣ "ለምትመኘው ነገር ጠንቃቃ ሁን፤ ምክንያቱም የተመኘኸውን ነገር ድንገት ከተናገርኸው ታገኘዋለህና"፡፡ ነገር ግን በዚህ ክፍል ኢየሱስ ለማስተማር የፈለገው ነገር ፍጹም ከዚህ የተለየ ነው፡፡ ይኸውም ኢየሱስ ሲያወግዘው የነበረው ንግግር ፈሪሳውያን መንፈስ ቅዱስን (እግዚአብሔርን) የመሳደባቸውን ጕዳይ ነው (ቊ 31-32)፡፡ መንፈስ ቅዱስንም የመሳደባቸው ውጤት፣ በራሱ በእግዚአብሔር እንደሚፈረድባቸው ወይም እንደሚቀጡ እንጂ፣ አሉታዊ ነገር በመናገራቸው ምክንያት ብቻ፣ የተናገሩት ንግግር በራሱ አሉታዊ ውጤት ያመጣባቸዋል ማለት አይደለም፡፡ ለምንናገራቸው አወንታዊም ሆኑ አሉታዊ ንግግሮች ተጠያቂዎች መሆናችን እሙን ነው፤ የምንጠየቀውም የተናገርነውን ነገር የምናምንና የተናገርነውም ነገር እውን እንዲሆን የምንሠራ ከሆነ ነው፡፡

እንደ እንቅስቃሴው መምህራን ትምህርት ከሆነ፣ "ጐስቋላና ምስኪንም ድኻም ዕውርም የተራቈትህም መሆንህን ስላማታውቅ" (ራእ 3÷17) የሚለው ንግግር የሰይጣን ውሸት ነው ማለት ነው? በፍጹም አይደለም፡፡ የሎዶቅያ ቤተ ክርስቲያንማ፣ "ሀብታም ነኝና ባለጠጋ ሆኜአለሁ፤ አንድም ስንኳ አያስፈልገኝም የምትል" ነበረች፤

ነገር ግን ይህን ማለቷ ያለችውን እንድትሆን አላደረጋትም፡፡ እንዲያውም እውነቱ ከተናገረችው ነገር ተቃራኒ ሆኖ ስለተገኘ ነው ራሱ ጌታ ጐስቋላ ነሽ፣ ምስኪን ነሽ ድኻ ነሽ፣ ዕውር ነሽ እንዲሁም የተራቈትሽ ነሽ የሚላት፡፡

ጸሎት ግምገማ

እግዚአብሔር የሰጠንን ነገር ስጠን ብሎ መጸለይ እንደማያስፈልግ፣ እንደ እንቅስቃሴው መምህራን ሁሉ እኛም እናምናለን፡፡ እግዚአብሔር ኀጢአታችን እንዲዋጅን ልጁን ልኮልን ሳለ እንደገና ላክልን ብለን መጸለይ አያስፈልገንም፤ እንዲህ ዐይነቱ ጸሎት ስሕተት ነው (ሮሜ 9÷15-18፤ ያዕ 4÷6-10)፡፡

የእንቅስቃሴው መምህራን በዮሐንስ 14÷3-14 እንዲሁም 15÷7 "ጠይቁ" የሚለው ቃል "ፈልጉ" የሚል ትርጕም አለው ማለታቸው ስሕተት ነው፡፡ በአማርኛቹም ሆነ ተአማኒነት ባላቸው የእንግሊዝኛ ቅጆች ላይ "ኤትዎ" የሚለው የግሪክ ቃል የተተረጐመው "ፈልጉ" ተብሎ ሳይሆን "ጠይቁ" ተብሎ ነው፡፡ ቃሉ የሚገኝበትን ሌላ ዐውድ ስንመለከት እውነቱ ይኸው ሆኖ ነው የምናገኘው (ሉቃ 23÷23፤ ሉቃ 23÷52፤ ማቴ 7÷7-11)፡፡ ኧረ ለመሆኑ መጽሐፍ ቅዱስ፣ እግዚአብሔር ቃሉን እንዲያከብር "እዘዙት" ይላልን?

እንደ እንቅስቃሴው አስተምህሮ፣ "ፈቃድህ ቢሆን" ብሎ መጸለይ ስሕተት ነው፡፡ ይህ ትምህርት ጕልሕ የሆኑ ሁለት ችግሮች አሉበት፡፡ አንደኛው ቃለ እግዚአብሔር "ፈቃድህ ቢሆን" ብለን መጸለይ እንዳለብን ያበረታታናል፡፡ ጌታ ስለ ጸሎት ባስተማረው ስፍራ (ማቴ 6÷10) "ፈቃድህ ይሁን" ብለን መጸለይ እንደሚገባን ገልጾልናል፡፡ ጌታ ራሱ በዚሁ መልክ ይጸልይ እንደ ነበረ መጽሐፍ ቅዱስ ያስተምረናል (ማቴ 6÷39)፡፡ ያዕቆብም "ብንኖር ጌታም ቢፈቅድ በሉ" ይለናል (ያዕ 4÷15)፡፡ ሐዋርያው ዮሐንስም፣ "በእርሱ ያለን ድፍረት ይህ ነው፤ እንደ ፈቃዱ አንዳች ብንለምን ይሰማናል" (1ዮሐ 5÷14) ይላል፡፡ የሐዋርያው ጳውሎስም ጸሎት የእግዚአብሔርን ፈቃድ ማዕከል ያደረገ ነበር (ለምሳሌ ሮሜ 1)፡፡ ሁለተኛው ቃለ እግዚአብሔር ከበሽታችን ሁሉ እንደምንድን ወይም የገንዘብ ችግር ሲያልፍ እንኳ እንደማይነካን ያስተምረናልን? በማርቆስ 11÷24 ኢየሱስ፣ "የጸለያችሁትን የለመናችሁትንም ሁሉ እንዳገኛችሁት እመኑ፤ ይሆንላችሁማል" ሲል፣ እምነት የምናምነውንና የምንናገራቸውን ማናቸውንም ነገሮች እውን የሚያደርግ ኀይል ነው ማለቱ ነው? በፍጹም አይደለም፡፡ በክፍሉ ትምህርት መሠረት ነገሮችን እውን የሚያደርገው ራሱ እግዚአብሔር እንጂ እኛ አይደለንም፡፡

ቃለ እግዚአብሔር "በእኔ ብትኖሩ ቃሎቼም በእናንተ ቢኖሩ የምትወዱትን ሁሉ ለምኑ ይሆንላችሁማል" (ዮሐ15÷7) ይለናል፡፡ "የምንወደው ነገር ሁሉ" ሊሆንልን የሚችለው እኛ በጌታ ስንኖርና ቃሎቹም በእኛ ሲኖሩ ነው፤ ይኸውም፡—

1. ክፉ ባልሆነ ልብ (ምኞት) ጸሎታችንን ማቅረብ (ያዕ 4÷3)፣
2. ከሰዎች ጋር ያለንን ግንኙነት ማስተካከል (1ጴጥ 3÷7) ፣
3. እንደ ፈቃዱም መጸለይ (1ዮሐ 5÷14)፡፡

ይህን አሟልተን "የምንወደውን ነገር ሁሉ" እንዲሰጠን መጸለይ እንችላለን፤ ነገር ግን የሚሆንልን፣ ልዑል እግዚአብሔር "ይረባቸዋል ስለዚህም ይሁንላቸው" የሚለው ነገር ብቻ ነው፡፡ ምክንያቱም የሚያስፈልገንን ነገር እርሱ ያውቃልና፡፡ እኛ እግዚአብሔርን ልናስገድደው የምንችል ትናንሽ አማልክት ሳንሆን በሚያስፈልገን ነገር

ሁሉ በእርሱ ላይ የምንደገፍ፣ ጸሎታችን ያልተሰማ በመሰለን ጊዜ እንኳ በእርሱ የምንታመን የእግዚአብሔር ትንንሽ ልጆቹ ነን።

ማጠቃለያ

የእምነት እንቅስቃሴ መምህራን በእምነት፣ አወንታዊ ዐዋጅንና ጸሎትን በተመለከተ ያላቸው ትምህርት በግማሽ እውነት ላይ መሠረት ያደረገ ነው። በእግዚአብሔር የምንታመን ከሆነ እግዚአብሔር አስደናቂ ነገር እንደሚያደርግ እሙን ነው፤ ነገር ግን እኛ በእርሱ በመታመናችን እግዚአብሔር ተገዶ ተኣምራትን ያደርጋል የሚለው ትምህርት ስሕተት ነው። አወንታዊ በሆነ ሁኔታ ማሰብና መናገር ትክክል ነው፤ ነገር ግን አወንታዊ ዐዋጅ፣ አወንታዊ ውጤትሲኖረው፣ አሉታዊ ዐዋጅ ደግሞ አሉታዊ ውጤት ሊያስከትል የሚችል ዘላለማዊ የሆነ መንፈሳዊ ሕግ አለ ማለት ደግሞ ስሕተት ነው። እግዚአብሔር እንዲባርከን በሙሉ ልብ መጸለይ አለብን፤ ነገር ግን እግዚአብሔር የምንጠይቀውን ነገር እንዲያደርግልን "ማዘዝ" አንችልም፤ ልናደርገውም አይገባም። ይህ ዐይነቱ ጸሎት ትሑት ሆነን በእግዚአብሔር ጸጋ ላይ ተደግፈን ጸሎታችንን እንዳናቀርብ ይከለክለናል። ምን ያህል ሰዎች በእምነት እንቅስቃሴ መምህራን የጸሎት ቀመር "ያዘዙት ትእዛዝ" አልሞላ ብሎ እግዚአብሔርን ተቀይመውት ይሆን?

በርካታ ሰዎች "በእምነት ነው ትንቢት የተናገርነው፤ መገለጥ ያወረድነው" ሲሉ ይሰማል። እግዚአብሔር የሚናገሩትን ነገር ስለሰጣቸው ወይም መገለጥ ስላሳያቸው ሳይሆን፣ አምኜ ነው የተናገርሁት የሚለው ጉዳይ የብዙዎችን ሕይወት፣ ትዳር፣ ሥራ፣ ትምህርት ወዘተ አውኳል። የችግሩ ሰለባ የሆኑም ሰዎች፣ "ጌታ እንዲህ ተናግሮኝ በቀኑ መጨረሻ እጄን አጨብጭቤ ባዶዬን ቀረሁ" በማለት በጌታ ላይ ልባቸው ሲከብድ ተስተውሏል። ወገኖቼ ማንኛውም ትምህርት የራሱ የሆነ አሉታዊና አዎንታዊ ውጤት አለው። ይህ እኩይ ትምህርት ያመጣው መዘዝ ራሱን የቻለ ትልቅ ጥናት የሚያስፈልገው ይመስለኛል። ይህ እንዳለ ሆኖ፣ የዚህ ዐውደ ጥናት ታዳሚዎች ይህ አስተምህሮ በወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት አስተምህሮ ላይ እያስከተለ ያለው አደጋ ታላቅ መሆኑን ዐውቃችሁ፣ ቢያንስ አጥቢያ ቤተ ክርስቲያናችሁን ከዚህ እግዚአብሔርን ከማያከብር፣ በኢኔናትና በቅሚያ በተሞላ ትምህርት ዐርነት እንድታወጡ በጌታ ፍቅር እጠይቃለሁ። እግዚአብሔር አምላካችን በደሙ የዋጃትን ቤተ ክርስቲያን በኪነ ጥበቡ ይጠብቅ። ጌታ ይባርካችሁ።